

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN TAMER OSMANAĞAOĞLU'NA AİT 7/32785 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Ülkemizin 25 havzası için DSİ tarafından 2019 yılı itibariyle tamamlanan havza master plan çalışmaları kapsamında Ülkemizin yıllık tüketilebilir su potansiyeli ve Ülkemizdeki sektörel su kullanımı ile değerlendirmeler yapılmıştır. Teknik ve ekonomik şartlar çerçevesinde, çeşitli maksatlara yönelik (sulama suyu temini, içme ve kullanma suyu temini vb.) olarak yıllık tüketilebilecek su potansiyelinin 112 Milyar m³ olduğu (yerüstü suyu 394 Milyar m³, yeraltı su 18 Milyar m³) tespit edilmiştir. Su potansiyelinin 57 Milyar m³'ünün çeşitli maksatlara yönelik (44 Milyar m³'ü (%77) sulama suyu, 13 Milyar m³'ü (%23) ise içme-kullanma ve sanayi suyu) olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Suyun etkin kullanımına yönelik ileri teknik ve teknolojilerin sulamada kullanım stratejilerinin oluşturulması ve uygulanması çalışmalarıyla, yenilenebilir enerji kaynaklarının basınçlı sulama sistemleriyle entegrasyonu kapsamında, mobil güneş pillerinin tarımsal sulamada kullanımı ve yaygınlaştırılması çalışmaları devam etmektedir. Güneş pili kullanılarak damla sulama ve merkezi hareketli (center pivot) sulama sistemleri ile entegrasyonu sağlanarak uygulanabilir projeler gerçekleştirilmektedir.

Su tasarrufu sağlayan basınçlı sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması kapsamında Bakanlığımız tarafından 2006 yılından itibaren Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı çerçevesinde mevcut sulama tesislerinin basınçlı sulama tesisine dönüştürülmesine ve yaygınlaştırılmasına yönelik destek uygulanmalarına devam edilmektedir. Bu çalışmaların başlatılmasında toprak ve su kaynakları Ar-Ge verileri temel teşkil etmiştir. Bu kapsamda "Türkiye'de kullanılan Damla sulama sistemlerinin Teknik Performanslarının Belirlenmesi ve Damla Sulama desteklerinin Etki Analizi" ülkesel projesi sonuçlanmıştır. Proje ile 11 farklı şehirde farklı ürünlerde 204 damla sulama sisteminin projelendirme kriterleri belirlenmiştir. Böylece kurulu damla sulama sistemlerinin, amaca ne ölçüde hizmet ettiği veya ilk proje değerlerinin uygunluğu/doğruluğu incelenmiş ve yerinde çiftçilere olması gereken uygulamalar hakkında bilgiler verilmiştir.

Suyun kısıtlı olduğu ülkelerde yoğun olarak kullanılan su kullanım etkinliği yüksek yüzeyaltı damla sulama sistemleri "Kısıtlı Su Koşullarında Su Tasarrufu Sağlayan Sulama Yöntemlerine Göre Bitki Sulama Programlarının Oluşturulması" Ülkesel projesi kapsamında farklı iklim bölgelerinde farklı ürünlerde araştırmalar devam etmektedir. Tarla içi yüzeyaltı damla sulama sistemi kurulması başvurularında dikkate alınacak hususlar ilgili tebliğde Ar-Ge çalışmaları sonuçlarından faydalanılarak hazırlanmıştır.

Ülkesel düzeyde başlatılan bir çalışma ile çeltikte damla sulama sistemi kullanarak, çeltik tarımında aşırı su kullanımının ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Böylece Çeltik üretiminde aşırı su talebinin olduğu Kızılırmak Havzası gibi hidroelektrik enerji potansiyelinin yüksek olduğu bölgelerde su-enerji- ürün çelişkisine çözüm üretilebilecek, ayrıca çeltik artık eğimli arazilerde de ekilebilecek. Böylece bölgedeki su ve toprak kaynaklarının korunması sağlanacak, tasarruf edilecek su ile daha fazla alan sulanabilecek ve verimde artış sağlanacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Ar-Ge çalışmaları ile araştırmalarının yürütüldüğü modern sulama sistemlerine yönelik tüm teknik ve uygulamalı eğitim çalışmaları Bakanlığımızın Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezlerimizde (İzmir-Urfa) çiftçi ve teknik personele düzenli olarak verilmektedir.

Bakanlığımız tarafından özellikle son yıllarda, topografik ve hidrolik koşulları uygun olan yerlerde sulama suyu tasarrufu sağlamak ve birim sudan daha fazla faydalanabilmek için borulu sulama sistemlerinin yaygınlaştırılmasını temel politika olarak kabul etmektedir. 2003 yılında borulu sulama şebekesine sahip sulama alanlarının oranı % 6, kanaletli alanların oranı %48, açık kanallı alanların oranı %46 iken günümüzde bu oranlar sırasıyla; %27, %38 ve %35 olmuştur.

Yenileme projesi ile işletmedeki sulama tesislerinin milli ekonomiye katkılarının devam ettirilmesi, işletme ve bakım faaliyetlerinin sürekliliği ile su tasarrufunun sağlanması amacıyla tesisin bakım ve onarım çalışmaları ile giderilemeyecek boyuttaki ihtiyaçlarının "Yenileme Projesi" kapsamında giderilmesi sağlanmaktadır. Yenileme Projesi kapsamına alınan tesislerde bugüne kadar; toplam 30.267 ha alana hizmet eden 35 adet sulama tesisinin inşaat çalışmaları tamamlanarak işletmeye açılmıştır. Toplam 81.148 hektar alana hizmet eden 13 adet sulama tesisinde inşaat çalışmaları devam etmektedir. 179.336 hektar alana hizmet eden 40 adet sulama tesisinde proje yapım çalışmaları tamamlanmış, 232.990 ha alana hizmet eden 53 adet tesiste ise proje yapım çalışmaları devam etmektedir. 528.682 ha alana hizmet eden 65 adet sulama tesisinde planlama/teknik rapor tanzimi çalışmaları devam etmektedir. Klasik kanal ve/veya kanaletli sisteme sahip bu alanların borulu şebekeye çevrilmesi halinde ortalama su tüketimlerine göre damlama ve yağmurlama sulama yöntemiyle 5,8 Milyar m³ su tasarrufu sağlanacağı öngörülmektedir.

Bu kapsamda, çiftçilerin tarla içi uygulamalarında yağmurlama veya damla sulama yöntemlerini tercih etmeleri yönünde de özel bir çaba harcanmaktadır. Türkiye genelinde sulanan alanın DSİ tarafından işletmeye açılan alanlarda, 2006 yılında %5'inde yağmurlama %1'inde damla sulama yöntemi uygulandığı halde, bu oranlar günümüzde sırasıyla %21 ve %17 olarak tespit edilmiştir. Etkin bir sulama yönetimi, kullanılan suyun her kademedeki ölçülmesi, tarla içi geliştirme hizmetlerinin tamamlanması ve su dağıtım programlarına uyulması ile sağlanabilecektir. Bu bağlamda, işletmeye açılmış sulama tesislerinde su ölçüm tesislerinin merkezi izlemeye ve değerlendirmeye olanak verecek şekilde elektronik sistemlere dönüştürülmesi çalışmaları kapsamında DSİ tarafından inşa edilerek işletmeye açılmış olan depolama tesisleri ve sulama şebekelerine merkezi izlemeli ölçü tesisleri kurulması hedeflenmiş ve DSİ Bölge Müdürlükleri tarafından görev ve sorumlulukları dâhilindeki depolama tesisleri ile bölgelerindeki 500 ha ve üzerindeki alana sahip sulama şebekeleri ve uygun gördükleri 500 ha altı sulama tesislerine su seviyesi ölçüm cihazları (limnigraf), sulama sistemi borulu olan şebekelere ise ultrasonik transit-time prensibiyle çalışan elektronik ölçüm cihazlarının kurulması işi tamamlanmıştır.

Yine etkin bir sulama yönetimi çalışmaları kapsamında, DSİ tarafından işletilen veya işletme, bakım ve yönetim sorumluluğu devredilen tesislerin işletme, bakım ve yönetim faaliyetlerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve raporlanmasını sağlanmasını sağlayacak Web tabanlı bir uygulama olan SUTEM (Sulama Tesisleri Mekânsal Bilgi Sistemi) yazılım programı geliştirilerek uygulamaya geçilmiştir. Bu programa ilaveten Türkiye'nin yeraltı ve yüzey su kaynaklarından toplanan su ile ilgili tüm verilerin merkezdeki veri tabanında toplanarak

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

hidrolik, hidrolojik, su miktarı, sulanan alan ve su kalitesi açısından değerlendirildiği bir proje olan SVT yazılım programı geliştirilmiştir.

Ayrıca içme suyu şebekelerinde su kaybının önlenmesine yönelik önlemlerin alınması ve su tasarrufunun sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması Belediyelerin (Büyükşehir/il/ilçe) sorumluluğunda yer almaktadır.